

Panelgesprekken

Resilience and Recovery after Covid-19: insights from the social and behavioural sciences

20 mei 13.00-16.30

Inhoudsopgave

Ronde 1	2
Panelgesprek 1 - Van crisis naar leven met Covid-19: De relevantie van sociaal-wetenschappelijke kennis	2
Panelgesprek 2 - Van crisis naar leven met Covid-19: Maatschappelijke en Institutionele Veerkracht: Samen Sterker Door?	3
Panelgesprek 3 - Van crisis naar leven met Covid-19: Opbouw van een gezonde samenleving na Corona	4
Ronde 2	5
Panelgesprek 1 - Van crisis naar leven met Covid-19: Hoe verwerven wij betrouwbare informatie over Covid-19?	5
Panelgesprek 2 - Van crisis naar leven met Covid-19: Zorg op afstand in de huisartsenzorg tijdens COVID-19: trend of uitzondering?	6
Panelgesprek 3 - Van crisis naar leven met Covid-19: Ouders ondersteunen tijdens en na de Covid-19	7

Ronde 1

Panelgesprek 1 - Van crisis naar leven met Covid-19: De relevantie van sociaal-wetenschappelijke kennis

- 1) De effecten van de pandemie op opgroeiende jongeren: jongerenparticipatie als onderdeel van de oplossing (Prof. dr. Eveline Crone)
- 2) Kennis en Corona: Beleidsontwikkeling in dialoog met gemeenten, doelgroepen en professionals (Prof. dr. Godfried Engbersen)
- 3) Openheid en transparantie in het communiceren over Covid-19 (Prof. dr. Pearl Dykstra)

In de advisering aan het kabinet, hebben de medische en biologische wetenschappen een dominante rol vervuld. Er is weinig aandacht geweest voor inzichten vanuit de sociale wetenschappen, hetgeen een gemiste kans is. De door de overheid genomen maatregelen hebben ingrijpende maatschappelijk effecten gehad: bestaande sociale scheidslijnen zijn verscherpt; vooral jongere leeftijdsgroepen kampen met gevoelens van stress, burnout en eenzaamheid; "alternatieve feiten", geruchten en complottheorieën zaaien verwarring en wantrouwen. Bovendien houdt niet iedereen zich aan de afstandsbeperkende maatregelen. De sociale wetenschappen zijn bij uitstek geschikt om deze ontwikkelingen te duiden en om oplossingen aan te dragen—niet alleen nu we nog in de gezondheids crisis zitten maar ook wanneer virusbestrijding minder aandacht gaat vragen.

In dit panelgesprek gaan Eveline Crone, Godfried Engbersen en Pearl Dykstra—ieder vanuit hun eigen inhoudelijke expertise—in gesprek met de deelnemers over bijdragen die de sociale wetenschappen kunnen leveren in het uitzetten van een strategie rondom de maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis. Hierbij worden drie rollen voor wetenschappers onderscheiden. De eerste is die van duider: op basis van de wetenschappelijke literatuur verhelderen welke kennis er wel is, welke kennis er niet is en waar verschillen van inzicht zijn. De tweede rol is die van ingenieur: op basis van empirisch onderzoek de effectiviteit van oplossingen laten zien. Wat werkt wel, wat werkt niet en wanneer? De derde rol is die van mede-ontwikkelaar: beleidsmakers helpen bij het formuleren van vragen die juist door de wetenschap kunnen worden beantwoord. Cruciaal voor ieder van de rollen is dat de wetenschapper en de maatschappelijke partner voortdurend met elkaar in gesprek zijn, zodat het beleid of een praktisch vraagstuk ook daadwerkelijk door de wetenschap kan worden opgepakt.

Panelvoorzitter Prof. dr. Pearl Dykstra, Hoogleraar Empirische Sociologie (ESSB)
Panelleden Prof. dr. Eveline Crone, Hoogleraar Neurocognitieve
Ontwikkelingspsychologie (ESSB)
Prof. dr. Godfried Engbersen, Hoogleraar Algemene Sociologie (ESSB)

Panelgesprek 2 - Van crisis naar leven met Covid-19: Maatschappelijke en Institutionele Veerkracht: Samen Sterker Door?

- 1) Pitch over lopend onderzoek "Maatschappelijke en Institutionele Veerkracht in Rotterdam".
- 2) Pitch over Rotterdams herstelprogramma "Rotterdam. Sterker Door".
- 3) Pitch over veerkracht vanuit perspectief van 'verbindende organisaties'.

De COVID-19-pandemie heeft grote economische en sociale gevolgen voor de samenleving, ook in Rotterdam. Hoe de stedelijke samenleving van Rotterdam uiteindelijk uit de crisis zal komen, is mede afhankelijk van veerkracht: het vermogen van een stad om een crisis te weerstaan, ervan te herstellen, en te transformeren naar een duurzame toekomst. Deze veerkracht wordt onder andere bepaald hoe goed verschillende actoren in een stad met elkaar samenwerken, en is daarmee uit te splitsen in maatschappelijke veerkracht (bewonersinitiatieven, solidariteit, samenwerking tussen ondernemers, maatschappelijke organisaties etc.), bestuurlijke veerkracht (strategische capaciteit, leiderschap, planning van een overheid) en institutionele veerkracht (het netwerk van organisaties). In dit panelgesprek nemen we bestuurlijke veerkracht en institutionele veerkracht samen in organisatorische veerkracht. In theorie versterken maatschappelijke en organisatorische veerkracht elkaar. In de praktijk blijkt dat samenwerking tussen informele initiatieven en formele instituties alleen tot stand komt in tijden van crisis, als op voorhand al robuuste netwerken tussen beiden bestonden. 'Verbindende organisaties' zijn daarbij cruciaal, zoals: lokaal (wijk) bestuur (wijkraden, gebiedscommissies) die de interactie tussen wijkbewoners en het stadsbestuur verzorgen; charitatieve fondsen die in overleg met de gemeente, initiatieven ondersteunen die een bijdrage leveren aan hardnekkig sociale problematiek in de stad; overkoepelende wijkbewonersorganisaties of samenwerkende sociaal ondernemers die initiatief opzetten en maatschappelijke vraagstukken en behoeften signaleren bij gemeente en stadsbestuur. Maar ook te denken valt aan een tijdelijk opgericht 'Coronaloeket' door de gemeente, waar burgers en ondernemers met vragen of initiatieven rond Corona zich bij de gemeente kunnen melden. De vraag is: wat maakt deze verbindende organisaties operationeel in tijden van crisis, op welke manieren, wat zijn mogelijkheden en onmogelijkheden van hun type werk en wat zijn belangrijke (faal- en succesfactoren). In dit panelgesprek gaan wetenschappers van ESSB en beleidsmakers van gemeente Rotterdam, beiden werkzaam op het thema 'Veerkracht', in gesprek met vertegenwoordigers van deze 'verbindende organisaties'. Dit panelgesprek vormt daarmee een eerste verkenning en uitwisseling van leerervaringen met en tussen deze organisaties, in het kader van het lopende onderzoek "Maatschappelijke en organisatorische veerkracht ten tijde van corona", gefinancierd door het EUR Trustfonds, VCC en Kenniswerkplaats Leefbare Wijken.

Panelvoorzitter Dr. ir. Beitske Boonstra (ESSB)
Panelleden Ivo Plakman, MSc. (Gemeente Rotterdam)
Prof. dr. Jurian Edelenbos (ESSB)
Dr. Erik Snel (ESSB)
Dr. Jan Fransen (ESSB)

Panelgesprek 3 - Van crisis naar leven met Covid-19: Opbouw van een gezonde samenleving na Corona

Het doel van dit panelgesprek is met een aantal deskundigen vanuit verschillende perspectieven te discussiëren over wat we de komende jaren nodig hebben om een gezonde, gelukkige samenleving op te bouwen. We zullen deze discussie voeren aan de hand van drie lijnen: de politiek bestuurlijke, de kennisinfrastructuur en de proeftuin 'Resilient Delta'.

Panelvoorzitter Prof. dr. Semiha Denktas (ESSB)

Panelleden Prof. dr. Victor Bekkers, decaan ESSB, academic lead Resilient Delta
Dr. Pauline Meurs, hoogleraar bestuur van de gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, en tevens wetenschappelijk directeur Erasmus Centrum voor Zorgbestuur, voormalig voorzitter Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving
Dr. Véronique Timmerhuis, directeur ZonMw, voormalig directeur van de Sociaal-Economische Raad

Ronde 2

Panelgesprek 1 - Van crisis naar leven met Covid-19: Hoe verwerven wij betrouwbare informatie over Covid-19?

- 1) "Houvast in tijden van crisis - Wil de echte betrouwbare deskundige opstaan?" (Jop de Vrieze)
- 2) "Een vaccin tegen nepnieuws." (Prof.dr. Sander van der Linden)
- 3) "De rol van de rijksoverheid in het aanpakken van mis- en desinformatie." (Amber Mechelse, MSc)

Het doel van dit panelgesprek is om inzicht te verwerven in de processen die ervoor kunnen zorgen dat betrouwbare informatie over Covid-19 de bevolking bereikt. Dit onderwerp zal vanuit drie perspectieven worden besproken: de journalistiek, de overheid en de wetenschap. Vragen die aan de orde zullen komen zijn: wat is de rol van de journalistiek in het produceren van betrouwbare informatie? Wat is de rol van de overheid in het tegen gaan van mis- en desinformatie? Welke wetenschappelijke methoden zijn er om de effecten van mis- en desinformatie tegen te gaan?

Panelvoorzitter Prof. dr. Rolf Zwaan (ESSB)

Panelleden

Amber Mechelse, MSc. Afdeling Democratie, Directie Democratie en Bestuur (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
Jop de Vrieze, wetenschapsjournalist
Prof.dr. Sander van der Linden, Director, Cambridge Social Decision-Making Laboratory (Cambridge University)

Panelgesprek 2 - - Van crisis naar leven met Covid-19: Zorg op afstand in de huisartsenzorg tijdens COVID-19: trend of uitzondering?

- 1) Ervaringen van huisartsenpraktijken in achterstandswijken tijdens Covid-19 (Drs. M.D. Shakib Sana)
- 2) De digivaardige Rotterdammer (Merlijn Snijders, MSc.)

De doelstelling van dit panelgesprek is onze ervaringen uit een lopend ESSB onderzoeksproject tot nu toe delen en een discussie op gang brengen over in hoeverre (huisartsen)zorg op afstand met gebruik van IT-middelen - versneld ingevoerd door COVID-19 - in de toekomst behouden moet en kan worden, en op wat voor manier dan.

Panelvoorzitter
Panelleden

Dr. Tesse Magnee
Drs, M.D. Shakib Sana, Huisarts en onderzoeker (ESSB)
Merlijn Snijders, MSc. Beleidsadviseur
Gezondheid (Gemeente Rotterdam)

Panelgesprek 3 - Van crisis naar leven met Covid-19: Ouders ondersteunen tijdens en na de Covid-19

- 1) Het gezin als systeem: Van precorona en lockdown naar het post-corona tijdperk (Dr. Nicole Lucassen)
- 2) Het project 'Gezinsaanpak' in Rotterdam (Anne van Vugt)
- 3) Factoren van Impact (Denis Wiering)

Het doel van deze panelsessie is om in gesprek te gaan over hoe we als wetenschappers, beleidsmakers, en hulpverleners ouders het beste kunnen ondersteunen tijdens en na de Covid-19 pandemie. We doen dit aan de hand van drie korte pitches. Dr. Nicole Lucassen (EUR, Ortho- en Gezinspedagogiek) zal vertellen over haar studie naar inter-gerelateerde veranderingen in opvoedstress, gezamenlijk opvoeden (coparenting) en opvoedgedrag (coërcieve discipline) bij moeders en vaders van jonge kinderen in de vroegste fase en net voor de pandemie. Anne van Vugt (Bureau Frontlijn) zal vanuit haar rol als methodiekontwikkelaar spreken over de werkzame factoren bij outreachend werken en stress sensitief werken. Denis Wiering (gemeente Rotterdam) zal ingaan op het factorenmodel waarin, in samenwerking tussen wetenschap en beleid, is onderzocht welke factoren nu echt bijdragen aan kansrijker, veiliger, en gezonder laten opgroeien van kinderen en jongeren in Rotterdam. We zullen samen met het publiek ingaan op hoe we de wisselwerking en samenwerking tussen wetenschap, beleid, en hulpverlening kunnen optimaliseren om ouders zo goed mogelijk te ondersteunen bij hun opvoeden, en op welke factoren binnen én buiten gezinnen we hierbij het beste zouden kunnen ingrijpen.

Panelvoorzitter Dr Amaranta de Haan (ESSB)

Panelleden Dr. Nicole Lucassen, Assistant Professor Clinical Child and Family Studies (ESSB)
Anne van Vugt, methodiekontwikkelaar PPMO Frontlijn (Gemeente Rotterdam)
Denis Wiering, Programmamanager Jeugdbeleid (Gemeente Rotterdam)